

Stručni rad

ČITALAČKO TAKMIČENJE – POTICAJ ZA UČENJE ENGLESKOG JEZIKA

Nataša Šulin

Srednja zdravstvena in kozmetična šola Maribor

Sažetak

Cilj ovog rada bio je ispitati dobrobiti čitanja strane (engleske) literature u svrhu učenja i usvajanja stranog jezika kod srednjoškolaca. Prije svega željeli smo se fokusirati na prednosti takozvanog ekstenzivnog čitanja i engleskih čitalačkih takmičenja, na kojima u velikom broju svake godine sudjeluju učenici naše škole. Knjige su obično tanke, jednostavne i dosta interesantne, pa tako prikladne za učenike različitih jezičnih sposobnosti. Među ovogodišnjim natjecateljima-čitačima odlučili smo sprovesti anketu da bi saznali iz prve ruke dali ih ima, odnosno koje su koristi sudjelovanja na takvom takmičenju. Upitnik odnosio se na čitalačke navike ispitanika i utjecaje takmičenja na njihove jezičke vještine i motivaciju. Rezultati su pokazali niz pozitivnih učinaka takvih natjecanja, od usvajanja novog vokabulara, boljih čitalačkih i ostalih vještina, pa do većeg samopouzdanja, ali što je najvažnije, primijećen je veći interes za čitanje općenito.

Ključne riječi: čitanje, prednosti, srednjoškolci, strana literatura, upitnik

1. Uvod

Poznavanje bar jednog stranog jezika danas je tako reći nužno. Engleski jezik kao 'lingua franca' današnjice otvara nam najviše vrata. Prema podacima Eurostata iz 2020. godine (23. 9. 2022) skoro 100 % srednjoškolaca uči bar jedan strani jezik. Nije iznenađujuće da je baš engleski u uvjerljivom vodstvu, i to sa skoro 90 %.Mediji su puni savjeta, metoda i materijala za učenje i usvajanje stranog jezika, opet najčešće engleskog. Nivoi prethodnog znanja tog stranog jezika mogu biti na početku srednje škole vrlo različiti. Kod brojne djece znanje i vještine već su na zavidnoj razini. Neki od njih engleski su počeli učiti već u vrtiću. S druge strane ima i djece, kod koje je znanje tog jezika u 1. razredu srednje škole loše. Još prije srednje škole i jedni i drugi koristili su različite mogućnosti, koje su u zadnje vrijeme, zbog rapidnog razvoja informacijskih tehnologija, često vezane upravo za te. Zbog mnogih prividno instant rješenja čitanje kod srednjoškolaca nije baš najpopularnija opcija. Što se tiče čitanja općenito, neki stručnjaci upozoravaju da se Slovenija pretvara u 'društvo bez knjiga'. Prevladava uvjerenje da su i čitalačke navike mladih neminovno u padu. Da li može englesko čitalačko takmičenje bar malo utjecati na čitalačke navike srednjoškolaca općenito pa istovremeno i na njihovo učenje i usvajanje tog stranog jezika? Koje su prednosti učenja stranog jezika putem čitanja?

2. Čitanje strane literature

2.1. Doprinos usvajanju stranog jezika

Čitanje po sebi ima mnogo dobrobiti, među ostalog razvija koncentraciju, memoriju, maštu, rječnik, empatiju, smanjuje stres pa čak i depresiju.Usporedivši čitanje engleske literature s drugim metodama učenja stranog jezika, možemo uočiti niz prednosti, koje nam pruža upravo čitanje. Ovo su samo neke od njih: kroz čitanje širi nam se vokabular, koji se uvijek nalazi u kontekstu, pa iz tog razloga brže shvatimo i lakše zapamtimo nove riječi; u kontaktu smo s prirodnim, upotrebljivim jezikom; čitati možemo bilo gdje i bilo kada; razvijamo i ostale tri jezičke vještine, pogotovo pisanje; pasivno usvajamo jezičke strukture pa tako i gramatička pravila; kroz čitanje možemo se 'potopiti' u ciljni jezik i povezati se s kulturom koja ga okružuje.

2. 2. Srednjoškolci i strana literatura

Kad su u pitanju srednjoškolci, valja razmisliti o tome kakvu vrstu literature ponuditi onima, koji uopće ne čitaju ili pak vrlo rijetko čitaju englesku literaturu. Jer ima i onih, koji često odaberu knjigu na engleskom u originalu. To obično jako pozitivno utječe i odražava se kroz njihove jezičke sposobnosti.Ako ne želimo uplašiti naše 'nečitače', moramo vrlo pažljivo odabrati knjige, pa vezano uz njih, i vrstu čitanja. Što se tiče knjiga, svakako moraju biti zanimljive i blizu našem budućem čitaču. A što se tiče vrsta čitanja, valja spomenuti dvije: intenzivno i ekstenzivno, od kojih pogotovo druga nudi brojne benefite. Intenzivno čitanje je sporo, pažljivo čitanje obično kraćih, teških tekstova. Dok je ekstenzivno čitanje, čitanje mnogih, manje zahtjevnih tekstova ili knjiga, iz užitka. Tako obično čitamo na svom jeziku. Učenje stranog jezika pak je obično vezano za kraće tekstove iz udžbenika, kod kojih moramo razumjeti svaku riječ, i stoga za intenzivno čitanje. Zbog zahtjevnosti i velikog gubitka vremena ta vrsta čitanja može kod učenika izazvati brojne frustracije. Shodno tome ekstenzivno čitanje izgleda kao mnogo bolji odabir.Autor termina ekstenzivno čitanje, Harold Palmer, engleski lingvist, tu vrstu čitanja opisao je kao čitanje 'knjige za knjigom'. Naglasio je značenje čitanja

'velikih količina' jednostavnih knjiga, koje treba čitati što brže je moguće. Čitač se ne fokusira na jezičke strukture. Umjesto toga prioritet je razumjeti što se u knjizi događa. Izbor knjiga je u glavnom prepušten čitaču. Zagovornici te vrste čitanja tvrde da učenici putem nje postaju bolji i samopouzdaniji čitači, bolje pišu, unaprijede vještine slušanja i govora, prošire svoj vokabular, i također razvijaju pozitivan odnos i veću motivaciju za učenje ciljnog jezika.

2. 3. Englesko čitalačko takmičenje na srednjoj zdravstvenoj školi u Mariboru

Već dugi niz godina naša škola uključena je u čitalačka takmičenja iz engleskog jezika. Od ukupno nešto manje od 750 učenika, koji pohađaju programe zdravstvene njege i kozmetičara, u zadnjim godinama čak više od 100 učestvuje ih u tim takmičenjima. Učitelji engleskog jezika na našoj školi uvjereni smo da sudjelovanje na natjecanjima te vrste vrlo pozitivno utječe na usvajanje engleskog jezika i zato svake godine želimo zainteresirati što više novih natjecatelja-čitača.

Knjige koje odabire organizator, obično izdavačka kuća, su pojednostavljena verzija često najpoznatijih djela svjetske književnosti. Knjige su tanke i dosta jednostavne. Svaki učenik, prema određenom nivou, pročita tri knjige. U novembru učenici se prijave, škola nabavi nekoliko kopija knjiga, a zaključak takmičenja obično se izvede u martu u školskoj učionici za informatiku pomoću on-line testova. Zato što su knjige prilično jednostavne i tematski u glavnom vrlo blizu našim učenicima, ti mogu primijeniti ekstenzivno čitanje. Čitati mogu relativno brzo, susreću se s različitim temama, čitaju, vjerujemo, u glavnom iz veselja, sami i tiho, pa se tako ne zlostavljaju stresu i frustracijama. Takvo čitanje može potjeći traganje za novim knjigama. Smanji ili čak izgubi se strah od engleske literature pa posljedice i strah od jezika, pa tako učenici napreduju svestrano.

2. 4. Anketa

Na ovogodišnjem takmičenju učestvovalo je 109 naših učenika. Kako bi uistinu saznali koji su benefiti sudjelovanja na engleskom čitalačkom takmičenju, anketirali smo dio učenika-takmičara. Ispunjavanje ankete bilo je dobrovoljno i anonimno. Upitnik s deset pitanja popunilo je 70 učenika od prvog do četvrtog razreda, što znači 64 % natjecatelja. 60 % ispitanika u čitalačkom takmičenju iz engleskog jezika sudjelovalo je već jednom ili više puta do sada. Na pitanje da li i inače čitaju knjige na engleskom jeziku, 30 % učenika odgovorilo je da mnogo, 49 % da rijetko, a 21 % da drugih engleskih knjiga uopće ne čitaju. 59 % ispitanih učenika odgovorilo je da više voli čitati na engleskom nego na slovenskom (za većinu učenika - na materinjem) jeziku. Čak 83 % ispitanika kaže da putem čitanja za englesko čitalačko takmičenje uvijek nauči bar nekoliko novih riječi. Kad naiđu na nepoznatu riječ, 59 % ispitanika pokušava njeno značenje otkriti iz konteksta. U procesu čitanja visokih 96 % učenika zamijeti gramatičke strukture i idiomatske izraze. Na pitanje na kom području zbog čitanja za takmičenje najviše profitiraju, 54 % ispitanika kaže da na području vokabulara, 29 % na području čitalačkih vještina, a niži postotak na području gramatike i vještina pisanja. Čak 70 % učenika primjećuje zbog čitanja knjiga za takmičenje nešto više samopouzdanja kod upotrebe engleskog jezika općenito. 66 % ispitanika kaže da ih takmičenje katkad motivira da pročitaju i koju drugu englesku knjigu.

3. Zaključak

Na temelju provedene ankete vidljivo je da čitalačko takmičenje svakako pozitivno utječe na učenje i usvajanje engleskog jezika kod naših učenika pa i na njihove čitalačke navike. Svakako nas može veseliti podatak da veoma visok postotak učenika u takmičenju sudjeluje već nekoliko godina zaredom. Takmičenje prema našim podacima uključuje učenike koji i inače mnogo čitaju pa i one za koje je to jedini kontakt s engleskom knjigom, što nam je posebno drago. Začuđuje podatak da više nego polovina ispitanih učenika više voli čitati na engleskom nego na slovenskom jeziku, što može biti posljedica velikog utjecaja interneta. Kako navode, učenici kroz čitanje za takmičenje u velikoj većini zapamte nove riječi, pa na taj način obogaćuju svoj rječnik. Veliki broj ispitanika koristi samo kontekst da bi razumjeli nepoznate riječi. Očigledno knjige za njih nisu prezahtjevne, pa ih s toga mogu čitati brzo. Možemo reći da se ovdje radi o ekstenzivnom čitanju. Usprkos tome, skoro svi putem čitanja zamjećuju gramatičke strukture i idiome. Razlog za to može biti da se u nastavi engleskog jezika tome pridaje relativno veliku važnost, pa s toga učenici tim strukturama poklanjaju posebnu pažnju. Pretpostavljamo da naši čitači profitiraju i na području gramatike a posebno, kako tvrde ispitanici, na području vokabulara i čitalačkih vještina. Posljednja dva podatka najviše nas raduju. Više od dvije trećine anketiranih učenika navodi da takmičenje kod njih potiče samopouzdanje, i drugo, motivira ih da potraže i pročitaju još koju englesku knjigu. Ukratko, čitanje na stranom jeziku općenito, a u našem slučaju čitanje za englesko takmičenje, donosi čitaču brojne koristi. Neki aspekti usvajanja znanja stranog jezika odnose se isključivo na čitanje. Kad su u pitanju srednjoškolci vrlo je važno zainteresirati ih i odabrati prikladnu literaturu, kako bi kod njih probudili želju da nastave s čitanjem.

4. Literatura

- [1.] Elley, W. B., Mangubhai, F. (1983). The Impact of Reading on Second Language Learning. *Reading Research Quarterly*, 19(1), 53-67.
- [2.] Firth, M. (2005). Extensive Reading: Student Perceived Benefits and Getting Students to Read More. *Core*, 241-258.
- [3.] Jacob, S. S. (2016). Impact of Reading on Second Language Acquisition. *IJELLH*, 4(3), 316-321.
- [4.] Kum, E. (2022). Bralne navade slovenskih srednješolcev iz jugovzhodne regije s poudarkom na času po pandemiji Covid-19. *Zbornik SSJLK* (58), 86-92.
- [5.] Peitilä, P., Merikivi, R. (2014). The Impact of Free-time Reading on Foreign Language Vocabulary Development. *Journal of Language Teaching and Research*, 5(1), 28-36.
- [6.] Yildirim, A. (2014). The Benefits of Extensive Reading for Foreign Language Acquisition. GRIN Publishing, Munich.
- [7.] Brainscape. URL: <https://www.brainscape.com/academy/reading-foreign-languages-learn-study/> (15. 2. 2023).
- [8.] Delo. URL: <https://www.delo.si/kultura/knjiga/postajamo-druzba-ki-ne-bere-knjig/> (6. 2. 2023).
- [9.] Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Foreign_language_learning_statistics/ (6. 2. 2023).